

תעודת זהות לחג סוכות

שם החג	סוכות
שמות נוספים	החג, חג אסיף. בחג שני: שמחת תורה, שמיני עצרת, שמחת בית השואבה, חג המים
תאריכים	ט"ו בתשרי - כ"ב בתשרי
סיבת החג	להזכיר את הישיבה בסוכות בעת הנדודים במדבר
מצוות החג	<ul style="list-style-type: none"> • בניית סוכה וישיבה בסוכה. • נטילת לולב – ארבעת המינים וברכה עליהם. <p><u>מצוות שנהגו בהן כשבית המקדש היה קיים</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • עליה לרגל והבאת מעשרות מהיבול. • ניסוך המים על המזבח בבית המקדש. • שמחת בית השואבה – חגיגה גדולה הכוללת תהלוחה עם אש ומים. • הקרבת 70 פרים לסמל את 70 האומות
מנהגי החג	<ul style="list-style-type: none"> • קישוט הסוכה במגזרות נייר שושנתות. • אושפיזין – הזמנת אורחים לסוכה. • אכילת רימון וקישוט הסוכה ברימון (סמל לפריון ולעונת הבשלתו). • חיבוט ערבות – חביטת ענפי ערבה זכר לחיבוט הערבות במקדש, סגולה לירידת גשמים. • חג מים – טקסים הכוללים מים, כתזכורת לשמחת בית השואבה. • תפילת הגשם – החל בשמיני עצרת סוף מבקשים ירידת גשמים. • שמחת תורה – חגיגה בעת סיום קריאת התורה בבית הכנסת ותחילתה מחדש. • הקפות – ריקודי מעגלים עם ספר התורה לציון שמחת תורה. • הנפת דגלים מקושטים ע"י הילדים כחלק מחגיגת שמחת תורה. • קריאת מגילת קהלת.

מידע מורחב

גלגולו של חג

- סוכות הוא האחרון משלושת הרגלים המוזכרים בתורה (מאחר והשנה המקראית מתחילה בניסן).
- לרגלים אופי חקלאי: פסח הוא חג הקציר; שבועות הוא חג הביכורים; סוכות הוא חג האסיף.

הישיבה בסוכה

במשך הדורות תהו – אם בני ישראל ישבו בסוכות שבמדבר כל ימות השנה משך ארבעים שנות נדודיו, מדוע מציינים דווקא בעונת הסתיו 'בסוכות תשבו שבעת ימים'? הצעה אחת גורסת שלעומת הנהוג אצל רוב החקלאים לבנות באביב מעין סוכה בלב השטח החקלאי שיגן עליהם מפני השמש, עם ישראל מקים סוכה סמלית בסתיו בבחינת 'פרוש עלינו סוכת שלומיך'. אכן, משמעויות רבות קשורות לסוכה, וניתן להזמין את המשתתפים בסעודת החג להציע פרשנות אישית לסמליות הסוכה.

'בסוכות עושה אדם את סוכות קבע וביתו עראי' על ידי ישיבה ואכילה בסוכה, ויש הנוהגים לישון בסוכה. כל פעילות בצוותא ראויה להיעשות בסוכה: סעודה משפחתית, מסיבות, לימוד, וגם מפגשים עם החבר'ה. על פי הקבלה, בכל אחד משבעת ימי החג 'מתארח' אחד מאבות האומה בסוכה: אברהם, יצחק, יעקב, יוסף, משה, אהרון ודוד. מנהג האירוח נקרא בארמית 'אושפיזין' ומבטא את הערך היהודי והאוניברסאלי של הכנסת אורחים. יש הנוהגים לקבל 'אושפיזות' לסוכה: שרה, רבקה, רחל, לאה, מרים, דבורה, וחנה. מנהג האושפיזין בא להזכיר לנו שבחג הסוכות אנו אמורים לבוא במגע ישיר עם הטבע, וגם לשמור על הקשר הישיר עם החברים.

שמות החג

סוכות – 'בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה, חג הסוכות שבעת ימים.' (ויקרא כג, 34).

'בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכת.' (ויקרא כג, 42)

חג האסיף – 'וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה.' (שמות כג, 16)

החג – 'ובחג נידונין על המים.' (משנה ראש השנה א, 2)

זמן שמחתנו – 'ותתן לנו ה' אלהינו באהבה, מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון, את יום חג הסוכות הזה, זמן שמחתנו.' (התפילה והקידוש)

ימי החג

- חג הסוכות - על פי התורה חג הסוכות מציין שבעה ימים בהם יושבים בסוכה ומברכים על ארבעת המינים (בשבת אין מצוות ארבעת המינים). היום הראשון הוא יום חג שאין בו מלאכה, ולאחריו ששה ימים של חול המועד.

- **הושענה רבה** – היום השביעי של סוכות עומד בסימן חיבוט הערבות, זכר לאירוע ייחודי שהתקיים בבית המקדש באותו יום וכלל הקפת המזבח שבע פעמים. במשך הדורות התרבו הפרשנים שחיפשו אחר סוד הערבות, או 'הושענות' כפי שהם מכונים ביום זה. לרוב, חיבוט הערבות נתפס כחוליה בשרשרת הפעילויות שעושים בסוכות על מנת לברך את עונת הגשם הקרבה. (אם תעצמו עיניים בזמן החיבוט ותקשיבו היטב, הרעש מזכיר, אולי, את קולות הגשמים המכים על גגות הבתים)
- כידוע, חכמינו חיברו בין מעשים טובים לבין ירידת גשמים. לעניין זה נרתמו המקובלים, אשר ראו ביום זה סיום גזר הדין של יום כיפור. לכן, יש שעושים 'תיקון' לביל הושענה רבה עם לימוד תורה כל הלילה.
- **שמיני עצרת** – התורה הוסיפה לחג יום שמיני, אף הוא יום 'מקרא קודש' ללא מלאכה. ביום זה מתפללים את תפילת הגשם בכל קהילה יהודית בעולם, אך למעשה התפילות מכוונות לגשמים שבארץ ישראל.
- **שמחת תורה** – בארץ ישראל נחגג יום זה יחד עם שמיני עצרת. מאז ימי גאוני בבל הלכה והתקבלה קריאת פרשיות התורה בכל שבוע במחזור שנתי (לעומת הנוהג הארץ-ישראלי הקדום של פעם בשלוש שנים). ביום שמחת תורה מסיימים לקרוא בספר דברים ומתחילים שוב מבראשית. בבתי הכנסת סימן היכר ליום זה הוא שבע 'הקפות' בהן רוקדים ושרים עם ספרי תורה, בערב ושוב בבוקר.

ארבעת המינים

נהוג לברך על ארבעת המינים בבית הכנסת או בבית בכל אחד משבעת ימי החג למעט שבת. את הטעם של ארבעת המינים הסביר הרמב"ם בספר 'מורה נבוכים' (ג, מג): 'ונראה לי בארבעת המינים שבלולב, שהם שמחה בצאתם מן המדבר, אשר לא היה מקום זרע ותאנה וגפן ורמון, ומים אין לשתות, אל מקום האילנות נתני פרי והנהרות ולקח לזכרון זה הנאה שבפרות האדמה (תמר, לולב), והטוב שביריחות (אתרוג), והיפה שבעלים (הדס), והטוב שבעשבים (ערבה)'.

הסבר אחר: ארבעת המינים מייצגים את אזורי הגידול שבארץ ישראל: האתרוג מייצג את האקלים החם ולח של מישור החוף; הלולב מייצג את האקלים החם ויבש של המדבר; ההדס מייצג את האזורים ההרריים; הערבה מייצגת גידולי המים והנחל.

לקראת עונת הגשמים

כאמור, 'בחג נידונין על המים'. בזמן המקדש נסכו מים על המזבח בכל שבעת ימי החג. 'ניסוך המים' הינו סוג של בקשה לחורף גשום ופריון חקלאי. טקס זה נתפס כחידוש כיוון שאינו מוזכר בתורה, והוליד בעקבותיו אירוע נוסף שהתרחש במקדש, שמחת בית השואבה. וכדברי המשנה: 'כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו'. (סוכה ה, א)

יחד עם ארבעת המינים, הושענה רבה וחיבוט הערבות, ותפילת הגשם בשמיני עצרת / שמחת תורה, החג רווי בסמלים ופעילויות של כמיהה לעונת הגשמים הקרבה. נקווה שבכל שנה נזכה לגשמים רבים בעתם, ושנזכור כל ימות השנה לנהוג בזהירות יתרה במקורות המים הדלים שלנו.

מגילת קהלת

בשבת חול המועד סוכות (או ביום הראשון אם הוא חל בשבת) קוראים את מגילת קהלת, המיוחסת במסורת לשלמה המלך. בין התקפותיו של המחבר נגד הבלי ההבלים של העולם, תראו שלרוב הוא משבח את השמחה כערך עליון. והשמחה, כאמור, היא הערך העליון של חג הסוכות.

